

čivi imenici, na ovom nivou mogu biti asocirane s osim ravnim rodjajem. Atributima mogu biti, takođe, i drugi oblici pojmača, pošto su u jeziku i drugi kategorije koju ne uključuju deverbativni imenici. Upravo je u ovom smislu da se u jednom delu knjige o deverbativnim imenicama (str. 273) napisalo da "deverbativne imenice ne zavise od lika ravnog imenice". Isto tako, u dionicu o redigiranosti deverbativnih imenica (str. 282) piše se da "deverbativne imenice nisu redigirajuće". Osim toga, u dionicu o redigiranosti deverbativnih imenica (str. 283) piše se da "deverbativne imenice nisu redigirajuće".

MIRELA OMEROVIĆ

UDK 811.163.43*367

Pedagoška akademija, Sarajevo

ATRIBUTSKA UPOTREBA DEVERBATIVNIH IMENICA UBOSANSKOME JEZIKU (na primjerima književnoumjetničkog stila)

O atributu koji ne prati gramatičke oznake roda, broja i padeža upravne supstantivne riječi malo se govori u gramatičkoj literaturi na našim prostorima. Razlog tome nije posve jasan. Ne znamo da li je u pitanju terminološka neizdiferenciranost ili, jednostavno, nepopularnost ove sintaksičke kategorije, ali, u svakom slučaju, smatramo da razlozi, ma kakvi bili, nisu opravdani. Naime, atribut ove vrste imenujemo kao nekongruentni (mada se javljaju različita terminološka određenja – imenički, inkongruentni i sl.). On nastaje djelovanjem principa jezičke ekonomije, što je u skladu sa čovjekovim potrebama za bržom i efikasnjom komunikacijom. U ovome radu govorit ćemo o spomenutom atributu u slučajevima kad njegovu funkciju vrše deverbativne imenice. Predmet rada bit će sintaksička i semantička analiza supstantivnih sintagmi čiju zavisnu atributsku funkciju preuzima neka deverbativna imenica. Pritom će se izvršiti klasifikacija na osnovu njihove morfološke strukture (u okviru pojedinih zavisnih padeža), a unutar te klasifikacije izvršit će se semantička analiza u korpusu zabilježenih primjera. Korpus istraživanja podrazumijeva građu ekscerpiranu iz djela nekih od najistaknutijih bošnjačkih pisaca 20. st., iz njihovih romana, priповjedaka, drama, pjesama i putopisa. Cilj je rada da se u okviru korpusa ispitaju gramatički tipovi navedenih sintagmi i izvrši njihova semantička interpretacija. Pratit ćemo frekventnost upotrebe morfološki raznorodnih tipova ovih sintagmi i dati okvirno procenat koji nam može ukazati na njihovu distribuciju u okviru književnoumjetničkog stila bosanskoga jezika.

Prije negoli prijeđemo na sam predmet rada, dat ćemo kratak osvrt na pojам deverbativne imenice. U savremenom bosanskom jeziku deverbativnim imenicama obilježava se pojam radnje općenito, bez iskazivanja odnosa prema govornoj situaciji i govornome licu. One ne daju saopćenje ni o vremenu, ni o licu, ni o načinu glagolske radnje, samo imenuju dati proces. Sve se češće upotrebljavaju kao zamjena za lični glagolski oblik u okviru složene

rečenice, što predstavlja poseban način saopćavanja misli, u skladu sa zakonima jezičke ekonomije. Stoga su ove riječi veoma pogodne za različite sfere komuniciranja, posebno u slučajevima kad je redundantno navoditi informacije o licu, vremenu ili načinu glagolske radnje. Savremeno doba zahtijeva što kraće izražavanje, te, dosljedno tome, deverbativna imenica umnogome odgovara ovim principima. Karakteristična je za određene funkcionalne stilove bosanskoga jezika – naučni, administrativni i publicistički, ali sve više prodire i u druge sfere komuniciranja u skladu sa čovjekovim potrebama i zahtjevima vremena.

U sintaksičkom istraživanju pretežno se upotrebljava termin *deverbativna imenica* (a ne glagolska), budući da je značajniji semantički aspekt posmatranja ovih riječi. U bosanskom jeziku deverbativna imenica javlja se kao kondenzator značenja u različitim padežnim i prijedložno-padežnim konstrukcijama. No, istraživanja nekongruentnih supstantivnih sintagmi sa deverbativnom imenicom prvenstveno se svode na njeno posmatranje u ulozi upravnog člana sintagme. Sasvim se rijetko govori o njenoj atributskoj funkciji (nešto u okviru pojedinih značenja kao što su temporalnost i značenje namjene). Ovako skromna zastupljenost obrade navedenih struktura nameće nam potrebu za njihovim ispitivanjem. Da bismo dokazali učestalost pojave ovih riječi u zavisnoj funkciji nekongruentne supstantivne sintagme, kao i to da realno stanje nije proporcionalno posvećenoj mu pažnji u literaturi, analizirat ćemo ih, prezentujući građu u okviru pojedinih padeža. Pritom ćemo izvršiti i njihovu semantičku analizu i govoriti o različitim nijansama značenja nekongruentnog atributa. Nadalje, uzimati ćemo u obzir činjenicu da značenje cijele sintagme ovisi o značenju njenog upravnog i zavisnog člana i njihovom međusobnom odnosu, kao i o značenju prijedloga ako se radi o prijedložno-padežnoj konstrukciji. S druge strane, značenje ovisi i o njihovom semantičkom ekvivalentu u primarnoj verbalnoj strukturi.

Nekongruentni atribut, naime, javlja se u svim zavisnim padežima, u padežnom ili prijedložno-padežnom obliku.

Atribut u genitivu

Kada se govori o nekongruentnom atributu, u literaturi se uglavnom navodi njegova genitivna forma, pa se izdvaja: *prisvojni* ili *posesivni genitiv*, *kvalitativni genitiv (genitiv svojstva)*, *genitiv cjeline*, *genitiv sadržaja*, *objasnidbeni* ili *eksplikativni genitiv*, *subjekatski* i *objekatski genitiv*.¹ Pritom se najčešće dijelom govori o kategoriji posesivnosti, koja je, načelno, kategorija koja uključuje odnos između subjekta i objekta posjedovanja. U suštini, govori se o dva osnovna tipa posesivnosti – otuđivoj i neotuđivoj. Međutim, njen semantičko polje veoma je široko i umnogome se prepliće sa različitim drugim značenjima, te ga je nekad teško odrediti. Upravo zato strukture iz ovog korpusa nećemo izdvajati po kriteriju otuđivosti i neotuđivosti, budući da u većini slučajeva imaju do te mjeru apstraktno značenje da ih je nemoguće precizno klasificirati. Usto, deverbativne imenice vrlo često dolaze uz supstantivne riječi širokoga značenjskog opsega u poziciji upravnog člana, što dodatno otežava semantičku analizu. U ovom slučaju govoriti ćemo o *genitivu sadržaja* i *eksplikativnom genitivu* kao atributima kojima se u naročitom smislu izriče posesivnost, apstrahovana u velikoj mjeri.

¹ Vidi u: Barić–Lončarić... (*Hrvatska gramatika*), R. Katičić (*Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*) i dr.

Deverbativna imenica u službi nekongruentnog atributa u genitivu ima najveću frekvenciju upotrebe. Besprijedložnim genitivom izriču se različita značenja, među kojima se posebice ističe posesivnost. Izdvajamo genitiv sadržaja kao atribut kojim se obilježava pripadnost općijeg pojma određenjem sadržaju. *Zaveži, starino, ti nemaš pravo glasanja.* (AIT, 485) *Nema / brodova s našim zastavama. Ona radost stvaranja / koja se iz pjesama Đorđa Balaševića presipala po čitavoj / državi...* (ISI, 209) *Pa hajde da se s tim cvijetom šutnje uputimo / U slutnji jednoj na iskonku šutnju da i mi / zašutimo...* (MDK, 162) *Abu Said mi je opširno pričao kako je Gazvan lovio Halladža i kako je iz unutrašnjeg sadržaja dogadaja izveo dokaze da je Halladž ubio ljudе koje nije ni rukom dotakao.* (DŽKI, 342) *Stari jevrejski zid je podelom pripao Arapima, ali je zato ovaj novi zid mržnje pripao podjednako i jednima i drugima.* (ZDŽN, 109) ..., ona je začarala jednog mladića koji joj je morao pomagati da bi došla u ono dragocjeno stanje zanosa iz kojeg je ljudima govorila sudbinu,... (IHT, 71) *Utišak propasti i bolesne bezbrige izbjija iz svakog predmeta.* (HHG, 241) *Zatim / pomiriti se s mišlju da je jedina knjiga koju čovjek / piše knjiga poraza.* (ISI, 138) ..., ali niti je ona htjela da ide, niti se on bavi poslovima spašavanja. (TKI, 197) ..., svakoj bitangi govorila je 'Vi', imala neke svoje sjajne oblike izraza,... (TKI, 178)

Genitiv sadržaja često dolazi uz lekseme sa tzv. kategorijalnom semantikom u poziciji upravnog člana. Takve su: *način, mjesto, izraz i vrsta.* *Glumica: Klanje je, ako nisi znao, uobičajeni način usmrćivanja na ovim našim prostorima.* (TKI, 210) *Opasniji način udvaranja jedva da sam mogao izmisliti.* (ISI, 102) *Najbolji način uskladištenja jedne takve linije...jeste zamotati je;*... (TKI, 107) I tako, sjede moji starci u hercegnovskom predvečerju i / gledaju u tu tačku koja je bila mjesto Ešinog posljednjeg / boravka na zemlji. (ISI, 117) *Ona je znala izazvati ljubav, znala je primati izraze ljubavi² i divljenja bolje nego iko među ljudima,...* (DŽKI, 358) *S izrazom neizmjernog uživanja, polagahnim, naviknutim pokretima zaobljavao je debelu cigaretu.* (IHT, 226) ..., našli su ga nemoćnog da se pokrene, sa izrazom likovanja na licu, dok su se pčele kao lešinari zavlačile pod plodove,... (IHT, 36) –*Nemoj pretjerivati, jer je pretjerano razumijevanje uvijek najgora vrsta nesporazuma.* (DŽKI, 301) ..., a književnost vam je isto tako jedna vrsta tkanja, predanja, vezenja. (TKI, 150) ..., unaprijed pripremivi odgovarajuće gardove za sve moguće vrste odbijanja. (TKI, 162) Spomenuti genitiv dolazi i uz leksemu znak u upravnoj poziciji. Neke od njih nose frazeološko značenje. *Rekao je da će staviti grančicu za šljem kao znak raspoznavanja.* (TKI, 165) *Islamska apstrakcija je znak božjeg pojavljivanja u prirodi...* (TKI, 95) *Abu Tanabija jedini pokaza da me je primijetio, čak se malo podiže s jastuka, valjda u znak pozdrava, a onda mahnu glavom prema Tevabu.* (DŽKI, 251) ..., on mi ga je poklonio u znak posebne pažnje³... (TKI, 120)

Objasnidbenim ili eksplikativnim genitivom iskazuje se dodatno objašnjenje supstantivnoj riječi uz koju stoji, a predstavlja, također, jednu vrstu pripadanja. Funkciju ovog atributa često popunjava deverbativna imenica u besprijedložnom genitivu. *Mrtva si*

² Imenicu *ljubav* Miloš Kovačević smatra deverbativnom, jer joj je semantički ekvivalent u dubinskoj strukturi glagol *voljeti* (pomjereno je značenje glagola *ljubiti*). Vidi u: Miloš Kovačević, *Tipovi nekongruentnih atributa uz deverbativne imenice u djelima Andelka Vučetića*, Književni jezik, 11/2, Sarajevo, 1982, str. 84.

³ Sintagme znak pažnje i znak pozdrava su frazeologizmi.

i od tebe se (čuje zadah raspadanja dok ti ljubim usne koje nestaju i stapaju se s truhlim lišćem) rađa mrak. (IHT, 56) Trgaš se i lomiš i kipiš kao razliven oganj, iz očiju ti kapaju varnice pohote, iskre požude i pružaš ruke grčevito,... (AMP, 219) Sve je znala, svaki pokret i šum je upamtila, kao da je zaista bila iza zastora i svirala im, kao da je zaista čula žamor iščekivanja među slušaocima i bila povrijedjena... (DŽKI, 300) ..., ali vjerujem u postojanost zračenja: ako je onaj kome je ona pripadala zračio za života, energija tog zračenja se negdje u kosmosu sačuvala,... (TKI, 130) ... -šta znači ta tema u poređenju s temeljnom stravom postojanja? (TKI, 173)

Nekongruentni atribut može imati **partitivno značenje**, ali se takve konstrukcije ne smatraju kondenzatorima rečeničnog značenja jer ne impliciraju ishodišnu verbalnu strukturu⁴. Atribut s partitivnim značenjem stoji uz imenice koje označavaju neku količinu (nazivaju se partikularizatorima), a označava neki entitet od koga se izuzima dio, koji se partikularizuje. Razlikuje se nekoliko vrsta sintagmi s partitivnim značenjem, od kojih se u ovom korpusu istraživanja ne pojavljuju sve. Izdvajaju se one kod kojih je partikularizator neka mjerena jedinica, a atribut u obliku besprijeđložnog genitiva. *Najprije je trebalo dočekati da rat pređe u uspomene. / Zatim / odrediti svoj dio obnove i izgradnje zemlje. (ISI, 138) U svom fijakeru je Muradif Talha, brat moga djeda, stizao tamo za jedan sat vožnje kroz ravnici okupanu modrom sjenom brda u daljinji. (IHT, 106) Spavaća soba mojih roditelja, soba koja je kao ansambl namještaja promijenila mnogo stanova, jer moji roditelji nisu mogli ili nisu htjeli da kupuju drugu, ostavljala je jedva metar prolaza,... (TKI, 44)*

Iznimno su frekventni primjeri sintagmi kod kojih se kombinuje **značenje partitivnosti i neotuđive posesivnosti**, gdje se upravnom riječju označava neki neodređeni dio onoga što je obilježeno nekongruentnim atributom. *Ni do kraja njegovog izvještaja nije potpuno isčezla moja nježna ranjivost i tome sam se radovao. (DŽKI, 199) I gavrani tavni sjeli nam na mozak A na vrh te / patnje / Nismo ih ni zvali Opsjednuti vremenom što / nasilno u nas uđe (MDK, 166) Prošlo je već nekoliko dana a glava je spokojno ležala u lišću, osjećajući duboko već početak svog truhlenja, i smireno je očekivala smrt, oslobođena tijela, oslobođena svega. (IHT, 150) Ne zna se da li je saznao ili je to bio pravi kraj putovanja. (IHT, 109)*

Partitivno značenje imaju i konstrukcije koje u ulozi upravnog člana imaju neku zamjenicu ili broj *jedan* (tzv. supstantivat), a zavisni član ima oblik genitiva s prijedlozima *od*, *iz* i *između*, s tim da se u korpusu javljaju samo primjeri s prijedlogom *od*. Ustvari, nose **partitivno-ablativno značenje**, a M. Stevanović smatra da se pored ablativnog značenja poticanja njima označava da to odvijanje “počinje iz unutrašnjosti onoga što pojma označava”⁵. *A to su samo neki od likova i događaja koji izranjavaju iz samo jednog od dva sferična ogledala. (TKI, 37) Na jednom od posljednjih ljetovanja pred rat dobio sam malariju;... (TKI, 50)*

Kvalitativno značenje ili značenje karakteristične pojedinosti može se izricati besprijeđložnim genitivom uz koji eksplicitno ili implicitno dolazi obavezni determinator, budući da je karakteristična pojedinost imanentna crta onoga što je obilježeno upravnom

⁴ Vidi: Miloš Kovačević, *Kroz sintagme i rečenice*, Svjetlost, Sarajevo, 1992, str. 15.

⁵ Mihajlo Stevanović, *Savremeni srpskokrvatski jezik II*, Naučna knjiga, Beograd, 1969, str. 226.

riječju. Ovo značenje imaju atributi uz konkretnе imenice⁶ i nastaju u procesu sintakšičke kondenzacije. U korpusu se rjeđe pojavljuju. ..., *znao sam da će vezir biti zadovoljan i da će postati čovjek njegovog posebnog povjerenja.* (DŽKI, 269) Izriče se i genitivom s prijedlogom *od.* ..., *kako me samo podmuklo gleda, čovjek sam mu od povjerenja⁷ a takvi se najviše plaše jedan drugog...* (IHT, 165)

Kvalitativno se značenje, također, iskazuje i genitivom s prijedlogom *bez*, jer se i nedostatak neke osobine smatra karakterističnom pojedinosti kojom se odlikuje ono što je obilježeno upravnom supstantivnom riječju. ...ali vam je duh prepun patnje koju izaziva, uživa u njoj i ponosi se njom, ocenjuje propačen život kao veliko delo, a život bez patnje kao dosadu i osrednjost. (TKI, 74) *A narod bez vjere⁸ je loš narod, zapravo i nije narod.* (DŽKI, 174)

Atributi u formi genitiva sa **vremenskim značenjem** izrazito su frekventni u korpusu. Neki gramatičari svrstavali su ih u kategorije kojima se izriče pripadanje, pa se u *Hrvatskoj gramatici* smatraju genitivom sadržaja koji stoji uz sve imenice kojima se iz bilo kojeg razloga kazuje sadržaj, tj. izriče u čemu se sastoje⁹. M. Stevanović o ovim konstrukcijama govori u okviru kategorije posesivnosti i smatra da su to primjeri "koji ukazuju na odnos pripadnosti pojedinih pretstava mestu, recimo, ili vremenu, za koje su te pretstave vezane (...), i obrnuto na odnos pripadnosti vremena, odnosno mesta pojmovima, između ostalih i radnjama, koje su za dotično vreme ili za dotično mesto vezane..."¹⁰ Nema sumnje da ove sintagme imaju posesivno značenje, ali u prvi plan dolazi njihovo vremensko značenje, te ih tako i svrstavamo. *Tek posljednjeg dana saslušavanja u Zenici, Višnja i Dragan počeli su da optužuju jedno drugo.* (TKI, 62) ... što je sličnost bila veća, snažnije mi je padala u oči razlika, ma kako sitna bila, tako da nakon nekoliko trenutaka razgledanja nisam ni video ništa osim te razlike. (DŽKI, 272) ... pomislite da je to godina rođenja i tuga vas hvata zbog djeteta koje je s nepunom godinom dana umrlo,... (TKI, 103) *Bio je to dan velikog slavlja.* (IHT, 108) *Jesen je doba sjećanja i doba kad ljepota mnoge pretvara u samoubojice.* (IHT, 100) *Trenutke ugibanja scene neka odredi režiser, prema tome kako glavni nosilac radnje (Brat) burno nastupa i prema tome kako je on 'centar svijeta'.* (AIT, 451) *Slobodnog me ionako nikad ne biste zatekli, pa je onda sasvim svejedno u kom me trenutku rada prekidate.* (TKI, 168) Naročito je frekventna njihova pojava sa imenicom *vrijeme* u ulozi upravnog člana, tako da, zapravo, nekongruentni atribut izriče određeni sadržaj te imenice, ali sintagma prvenstveno nosi vremensko značenje. *Rekao sam da sva ta čuda nisu bila ništa u poređenju sa čudima koja sam sreo za vrijeme moga samovanja u planini,...* (TKI, 207) *Ili nisu bili svi na okupu ili su se međusobno peckali za vrijeme gozbe i potom srdito odlazili, ostavljajući kraljicu samu...* (IHT, 189) *Šta bi ti radila za vrijeme mog robijanja?* (ISI, 102) Sve ovo vrijeme strasnog uhodenja

⁶ Termin *konkretna imenica* koji se upotrebljava u ovome radu ne odnosi se samo na nešto opipljivo i stvarno. Konkretna imenica ovdje se uglavnom razumijeva kao ne-deverbativna i ne-deadjektivna.

⁷ Ova sintagma implicira prisustvo obaveznog determinatora – **od velikog, posebnog.**

⁸ Imenica *vjera* na semantičkom planu može označavati religiju, a može imati i značenje • radnje (*vjerovanje*).

⁹ Vidi u: Barić–Lončarić..., str. 560.

¹⁰ Mihajlo Stevanović, *Posesivne forme u srpskohrvatskom jeziku*, Godišnjak Skopskog filozofskog fakulteta, IV, 1 (1939-1940), Skoplje, 1940, str. 32.

ubjeđivao sam sebe da su moji razlozi ozbiljni i da nimalo nisu lični,... (DŽKI, 228) ... citira Andrićovo pismo upućeno za vrijeme okupacije nekom prijatelju Poljaku... (TKI, 173) Ponekad, za vrijeme čitanja, / naišao bi i Ešo. (ISI, 142)

Zabilježen je i jedan primjer s vremenskim značenjem u obliku genitiva s prijedlogom *nakon*, gdje prijedlog nosi vremensko značenje i predaje ga cijeloj sintagmi. *Sjećate li se svoje ošamućenosti / nakon sklapanja posljednje stranice / Davičove 'Pesme'?* (ISI, 226) Osim besprijeđložnog genitiva, koji je, u pravilu, najčešći oblik atributa s ovim značenjem, javlja se i u genitivu s prijedlogom *od*, dok druge forme nisu zabilježene. *Ležao je ne otvarajući oči i pokušavao sabrati vrijeme od Rustemovog odlaska.*¹¹ (DŽKI, 127)

Značenje materijalne sadržine imaju atributi uz supstantivne riječi koje označavaju neku verbalnu tvorevinu (*priča, roman, pjesma...*). U principu, dolaze u lokativu, ali ima primjera u obliku genitiva, koji nisu zanemarivi. *Uprkos tome, 'Majstor i Margarita' nije ni roman osude ni roman osvete, kako bi htjeli neki zapadni kritičari, nego roman zezanja i roman tuge.* (TKI, 142) Spomenuto značenje često je i u sintagmama sa imenicom *rijec* u poziciji upravnog člana. *Znam da nije baš najbolje poznavao riječi utjehe i nade, i riječi bodrenja.* (TKI, 175) *Idući ujutro svojoj kući, zanesen i umoran, slušao je Mutevekil svoju svirku i robinjin govor, a najbolje je čuo Muhaljebove riječi pohvale...* (DŽKI, 86) *Tezi Ćil Jaras nikako u sebi da nađe i koju riječ mržnje.* (ISI, 107)

Subjekatsko značenje imaju nekongruentne supstantivne sintagme nastale nominalizacijom veze subjekta i predikata, gdje subjekt prelazi u nekongruentni atribut u obliku besprijeđložnog genitiva. Naziva se i *subjekatski genitiv* i svrstava u kategoriju posesivnosti. No, deverbalivna imenica rjeđa je u ovoj ulozi. *Ili zbog godina, ili pod prtiškom ovih događaja ili zbog nečega trećeg, sve češće zbumujem samoga sebe i sve lakše se iznenađujem nad onim što u sebi otkrivam.* (DŽKI, 226) ... *da bar on nije doživio ovu provalu mržnje u kojoj je poplavljen onaj Beograd u kome je nekad bila Kinoteka.* (TKI, 162) *Poslije se oču okruglo i sočno puckaranje po lozovu lišću i pljusak se pretvoril u huku šumova i šuštanja.* (HHG, 221) *Spopade me, zatim, iznenada, bezuman napad smijeha.* (IHT, 68)

Sintagme sa **objekatskim značenjem** mnogo su češće u upotrebi. I one su nastale nominalizacijom, u ovom slučaju verbalnih sintagmi s objektom, gdje glagol prelazi u deverbalivnu imenicu sa značenjem glagolske radnje, a bliži objekt u nekongruentni atribut u besprijeđložnom genitivu. *Bilo bi dobro, jer je slušanje nepotrebnih pouka napor ravan bilo kojem drugom nepotrebnom naporu.* (DŽKI, 327) *Opisi drugih zbivanja, međutim, bili su, ili sasvim izostavljeni, ili, kad su već stavljeni, toliko nemarni da im se ni u kom slučaju nije moglo vjerovati.* (IHT, 125) *Ali 'Stranac' nije samo nagovještaj raspada, nego i opis jednog svijeta...* (TKI, 23) Ukoliko se radilo o daljem objektu, atribut dobija formu genitiva s prijedlogom *od*. *Međutim, nije više bilo ni traga od onog nekadašnjeg razmekšavanja mozga, od onog straha od smrti*¹², *postojao je samo strah od obogaljenja.* (TKI, 193)

¹¹ Navedeni primjer ima vremensko značenje, a označava početnu kvantifikaciju koju je imao u dubinskoj strukturi.

¹² Imenica *smrt* u dubinskoj strukturi ima glagol *umrijeti*, tako da se može uvrstiti u korpus.

Značenje nosioca osobine obilježene upravnom supstantivnom riječju ima atribut uz deadjektivnu imenicu, koji se javlja u besprijeđložnom genitivu. Nominaliziranim pridjevom kao upravnim članom sintagme jače se ističe osobina i stavlja ispred njenog nosioca. *U jednoj sobi se nisu smjela naći dvojica koji isto misle i na isti način odstupaju od utvrđene vjere, pošto bi oni jedan drugome potvrđivali zablude i dalje se uvjeravali u tačnost svoga mišljenja i bogougodnost svoga odstupanja.* (DŽKI, 234) *Upornost te obmane* uvjeravala me da mjesto u koje ovi brodovi putuju, mjesto gdje će pristati, mjesto gdje se rijeka svršava pripadaju tamnom vilajetu iz kojeg nema povratka. (TKI, 158) I najednom ta izdaja tkiva, taj nesklad njezina otpora,... (AIT, 483) Pročitao je i pomislio kako bi neki gluplji čitalac mogao optužiti da pod maskom sigurnih istina, kakva je ona o štetnosti slikanja, protura dualističke ideje,... (DŽKI, 128) ..., ali vjerujem u postojanost zračenja... (TKI, 130)

Genitivom s pojedinim prijedlozima iskazuje se **uzročno značenje**. Upravni član sintagme predstavlja neki pojam koji je nastao kao rezultat djelovanja onoga što je označeno nekongruentnim atributom. Deverbalivne imenice u ovoj ulozi dolaze s prijedlozima *od i zbog*. *Masa rođaka, prijatelja i susjeda koji su došli pomoći* ako se šta može, bezbroj poštovalaca velikog učitelja koji su došli pokazati žalost zbog njegovog preseljenja, rulja siromašaka koji su došli okusiti nešto s bogataške trpeze. (DŽKI, 240) Kako osjetiti zadovoljstvo zbog pobjede nad ovim što стоји pred mnom, kad ovdje ne može biti pobjede? (DŽKI, 275/276) ..., da sam se u trenucima očaja, očaja zbog nemoći, zbog toga što u toj Aziji nisam izučio bar dvije-tri vrste smrtonosnih udaraca (...) ponadao čak u pomoći davnašnjeg prijatelja Kašmirca... (TKI, 129) Bježeći iz poraza, izgrižen i postiđen, uma pomračena od bola i bijesa zbog ponuženja koje je doživio, tigar se popeo na drvo... (DŽKI, 49) Možda ono drugo, umor od postojanja, to da... (TKI, 93) ... nastavlja put ne otresavši se od prašine i ne provjerivši uboje od mazginog ritanja. (DŽKI, 68) *Kvrge od lomljenja* prstiju, zarasline na kostima. (DŽKI, 160)

Značenje namjene, u principu, izriče se akuzativnim oblikom. No, može doći i u genitivu s prijedlozima *od i protiv*, s tim da smo u korpusu zabilježili samo jedan primjer s prijedlogom *protiv*, što potvrđuje rijetkost te pojave. ... navika koju odrasli bježu proglašili za čudotvoran lijek protiv straha nijednom mi nije pomogla. (TKI, 158)

Zanimljiva je pojava nekongruentnog atributa u genitivu s prijedlogom *iz sa ablativnim značenjem*, koje je vrlo rijetko. *Nedelja pokrene šarene kosture ringišpila* islikane uzbudljivim scenama iz lova na lavove u džungli. (ZDŽN, 14)

Vidjeli smo, naime, kolika je zastupljenost atributa u genitivu, što nam jasno ukazuje na njegovu neprikosnovenost u pogledu izdvajanja od ostalih formi.

Atribut u dativu

Nekongruentni atribut u dativu prilično je rijedak u odnosu na druge padežne oblike kojima se izražava. Dativ je, općenito, padež namjene i označava kome ili čemu je nešto namijenjeno ili upravljeno. U nekongruentnim supstantivnim sintagmama atributom u dativu označeno je nešto čemu je upravljeno ono što je obilježeno upravnom riječju. Tako se deverbalivna imenica u ovoj službi javlja u dativu bez prijedloga i s prijedlozima *ka i prema*. Besprijeđložni dativ zabilježen je samo uz imenicu *sklonost*, dok je s prijedlogom *ka* zabilježen samo jedan primjer. *U stvari, zabrinula se nešto drugačije jer je znala Gazvanovu sklonost sanjarenju i igrana neobičnog spajanja stvari.* (DŽKI, 158) ..., a od onog našeg razgovora pojavila se neka opaćina, *sklonost pretjerivanju* svih vrsta i nekakva bijesna potreba da

nešto dokaze. (DŽKI, 361) ..., o tome kako je bijedna, egocentrična istočnjačka težnja za oslobođenjem, za 'mokšom', u poređenju sa težnjom ka ljubavi, ka davanju i samopožrtvovanju. (TKI, 91/92) Sulejman za njim (...) od bijesa zbog svoje gluposti i svoje sklonosti prema velikim odlukama. (DŽKI, 354) Ali ono što me je najviše zbumivalo nije bio intenzitet tog utiska nego njegova trajnost, otpornost prema proticanju vremena. (TKI, 88)

Dativom s prijedlogom *prema* obilježava se i **objekatsko značenje** i to onda kad bi se pored objekatskog takvim sintagmama moglo pripisati i subjekatsko značenje. Dvosmislenost se tako rješava uvođenjem prijedloga *prema*, gdje se jasno vidi o kojem je značenju riječ. *Nije mu bilo jasno kako se sa svojim krivovjernim uvjerenjima i ružnim navikama, sa svojom mržnjom prema pravoj vjeri i svemu što je čuva...* (DŽKI, 249) (mrziti pravu vjeru > mržnja prema pravoj vjeri)

U literaturi se vrlo često govori o *dativu posesivnom* ili *prisvojnem dativu* kao nekongruentnom atributu kojim se izriče pripadanje (u nekim gramatikama jedino se obrađuje dativ s ovim značenjem). Takve su konstrukcije: *povod ustanka, kosa mi, čelo djetetu, cipele joj* itd. U korpusu, međutim, nisu zabilježeni odgovarajući primjeri, a napose je važno istaknuti činjenicu da je ovaj atribut, inače, običniji kad njegovu funkciju popunjavaju druge supstantivne riječi (npr. imeničke zamjenice).

Atribut u akuzativu

Nekongruentni atributi u akuzativu u pojedinim se gramatikama uopće ne obrađuju¹³. Ipak, njihova frekventnost nameće potrebu obrade i svrstavanja u određene semantičke tipove. Ovi atributi dolaze u vijek u akuzativu s prijedlozima, pošto je besprijedložni akuzativ rezerviran za bliži objekt. U korpusu su najfrekventniji primjeri sa **značenjem namjene**, a ova semantička kategorija karakteristična je po bliskosti sa finalnim značenjem, od kojeg se razlikuje po tome što kod namjenskog značenja, za razliku od finalnog, nema svjesne akcije za postizanje cilja. Nekongruentnim supstantivnim sintagmama sa namjenskim značenjem upravnim članom imenuje se neki predmet, a njegova svrha obilježena je zavisnim članom u akuzativu s prijedlogom *za*. M. Kovačević navodi da su formalno najraznoobraznije one sintagme kod kojih je u poziciji upravnog člana neka od leksema sa značenjem *sredstva za sprečavanje, suzbijanje* onoga što se označava zavisnim članom, a kao reprezentativnu ističe imenicu *lijek*¹⁴. No, u ovom korpusu mali je broj takvih primjera. *Rekao bih im da joj daju nešto za konačno smirenje,...* (TKI, 55) Svakako je frekventniji broj primjera sa općim značenjem namjene. *Radio sam sa macolom, čekićem za razbijanje kamena,...* (TKI, 218) *Desno, upravo uz vratašca, je klupa za sutonske razgovore.* (AMP, 207) *Određena za rušenje, kuća je stajala prazna u očekivanju da buldožeri i ostala mehanizacija na njenom mjestu pripreme teren za izgradnju nekog novog objekta,...* (ISI, 165) *Bile su na njemu hrpe knjiga i svežnjevi nekakvih rukopisa, sav je život u tim rukopisima, sav život, pribor za pušenje, petrolejka...* (IHT, 32) *U kutu odaje, tako omeđene, stajao je niski stolić na kom bijahu tintarnica i kalemi za pisanje,...* (IHT, 99) Majstor je

¹³ Vidi: *Hrvatska gramatika* (Barić–Lončarić...), *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika* (R. Katičić),...

¹⁴ Vidi: Miloš Kovačević, *Kroz sintagme i rečenice*, str. 126.

nekome dao ključ svoje kuće i taj ga je zbog nečega ubio tučkom za gnječenje krede. (DŽKI, 116) *Uvijek je mislio da je sladunjavi miris ružinog ulja sasvim dobro sredstvo za mučenje čestitih ljudi,...* (DŽKI, 312) *Starac pored mene opet mljackinga gumu za žvakanje.* (ZDŽN, 94) *To su dva ljiljana samo za tetosjenje* (MDK, 217) ... znači da su me neke ptice, orlovi ili sokolovi, stavile na svoju listu za odstrel. (TKI, 39)

Namjensko značenje izražava se i sintagmama koje u ulozi upravnog člana nemaju imenovani predmet, nego neku apstraktnu imenicu. *Razjasnilo mi se da ja nemam snage za borbu ni s manje neugodnim ljudima od princa Hasana jer sam strašno umoran.* (DŽKI, 258) ..., *video sam crvene autobuse u kojima su konduktori znak za polazak davali zviždakom,...* (TKI, 76) Ovo značenje, također, imaju i sintagme sa leksemom vrijeme u upravnoj poziciji, koje inače nose vremensko značenje obilježeno upravnim članom. *Dječak je htio da iznenadi dedu, koga dugo nije video i, znajući njegove navade, da vikne: 'Dedice, još nije vrijeme za spavanje!'*... (TKI, 225) *Tako sam mudrovaao dok sam išao, čak sam dva-tri puta stao da se vratim kući i ostavim mu vremena za dolazak do tvrdave,...* (DŽKI, 176)

Uzročno značenje iskazuju nekongruentne supstantivne sintagme nastale nominalizacijom verbalnih sintagmi sa adverbijalnom odredbom uzroka. Atribut je u akuzativu s prijedlogom za. *Pa to je, čini mi se, najlakša propisana kazna za kršenje zakletve.* (DŽKI, 138) *Ali sam u školi kao nagradu za dobro učenje dobio knjigu Štefana Cvajga...* (TKI, 13) ..., *ali bi bilo i te kako loše sad razgovarati s robom, pa smišljati objašnjenje za odustajanje,...* (DŽKI, 394)

Objekatsko značenje imaju sintagme nastale nominalizacijom verbalnih sintagmi sa daljim objektom, u kojima je atribut u akuzativu s prijedlozima na, u i za (s tim da se akuzativ s prijedlogom na u korpusu javlja samo uz leksemu sjećanje u poziciji upravnog člana, dok je atribut s prijedlozima u i za prilično frekventan). *Umiru sećanja na paradne ulaske kroz gradske kapije fićfirića i potporučnika ...* (ZDŽN, 62) ..., *a ni sad ne znam je li to bio više liz ili klin, sjećanje na nekadašnje divljenje 'Ljudskoj sudbini',...* (TKI, 81) ...*sjećanja na prošle susrete / i nadu / u ponovan povratak / među ljudi;...* (ISI, 87) *Ne bih znala, a ne bih ni htjela jer i dalje mislim da je pisanje zamjena za doživljaj.* (DŽKI, 82) *Uvijek je takva bila – bez interesa za red, za razum¹⁵ i znanje,...* (DŽKI, 43)

Atribut u instrumentalu

U ovom padežu atribut može imati različita značenja, ali je broj semantičkih tipova znatno manji ukoliko tu funkciju vrši deverbalativna imenica. Tako nalazimo samo *objekatsko i kvalitativno značenje* atributa, s prijedlozima za i s(a). **Objekatsko značenje** prilično je frekventno, posebno sa leksemama želja i potreba u ulozi upravnog člana, kojima se označava stremljenje za onim što je obilježeno zavisnim članom sintagme. *Noćima nisam mogla oka sklopiti, samo sam zurila u tamu i osjećala kako mi koža puca od čežnje za tvojim dodirom.* (DŽKI, 38) *Beskraina je tuga mlađih ljudi za svijetlim, ljetnim milovanjima.* (HHG, 299) ...*kako je bijedna, egocentrična istočnjačka težnja za oslobođenjem,...* (TKI, 91/92) *Prelijepo se pokazala moja zamisao s okupljanjem različitih prijestupnika u istoj sobi...* (DŽKI, 235) *Zadivljujuća je to životinja, boje jesenjeg lišća i sa nekim posebnim nagonom i željom za pobjedom i igrom koja odvaja izuzetnog konja od ostalih.* (IHT, 106) *U meni je bjesnila čitava zbrka radosti, podrugljivosti, straha i mržnje, tuge zbog*

¹⁵ Imenica razum ima apstraktno značenje i može označavati pamet, svijest (ono što odlikuje ljudsku vrstu), ali i sposobnost razumijevanja.

Tevaba i želje za osvetom. (DŽKI, 253) ...nije pokazivao veliku želju za napredovanjem u ovoj oblasti,... (TKI, 42) ...kako je potpuno izgubio potrebu za šalom koja me je za ručkom onoliko naljutila. (DŽKI, 277) ...da bi im tjelesna slabost proširila razmišljanje i osjetljivost, pa i potrebu za razmišljanjem,... (DŽKI, 234)

Kvalitativno značenje izriče se nekongruentnim atributom u instrumentalu s prijedlogom *s(a)*. Ovo se značenje načelno može izricati i besprijedložnim genitivom i tada je atributom obilježen neki neodvojivi dio onoga što je označeno upravnom riječju. Instrumentalom se, međutim, označavaju i odvojivi dijelovi, pa se može govoriti o posesivnosti otuđivog tipa. *Privatno pismo sa komentarima* (TKI, 190) Ta radna pauza u Pošti—I imala je značaj neke slatke lokalne svečanosti, sa jelima, dovikivanjima, smijehom,... (AIT, 454)

Atribut u lokativu

Nekongruentni atributi u lokativu uvijek su prijedložno-padežni izrazi. Mogu iskazivati mnogobrojna značenja, s tim da se u ovom slučaju naročito naglašava **značenje materijalne sadržine**. Obilježava se atributom u lokativu s prijedlogom *o*, koji se javlja uz mali broj imenica sa općim značenjem verbalne tvorevine (jako ekscerpirani primjeri svjedoče da ne mora uvijek biti takva imenica). Atributom se označava tematika onoga što je obilježeno upravnom riječju sintagme. Zanimljivo je da je gotovo polovina zabilježenih primjera atributa u ovom padežu upravo sa navedenim značenjem. Čalići su je lepo primili a ona je ispričala tužnu priču o potucanju po raznim gradovima u traganju za poslom. (TKI, 60) Izdaleka je mogao biti i džinovska kulisa za nekakav skup i dosadan film o basnoslovnim stradanjima koja me više ne privlače. (ZDŽN, 113) Te upute su pravila o dobrom ponašanju... (DŽKI, 74)..., ja sam čuo kad je to rekao jer sam primao nalog o namještenju. (DŽKI, 135) U snovima o padanju, naprotiv, nema šta da se vidi,... (TKI, 222) Samo su u svakoj kući neživim ovčijim glasom telefonske slušalice buncale sulude riječi o događajima. (TKI, 25)

Objekatsko značenje imaju atributi s prijedlozima *o* i *u*, nastali funkcionalnom transpozicijom daljeg objekta. Možda stvarno ne mogu, možda ih je Bog razdvojio i odredio da nam se doživljaj i užitak u razmišljanju rastvaraju kao da nisu naši. (DŽKI, 95) Čitajući ove redove koji su možda misao o pobuni, postaješ svjestan,... (IHT, 22) *Natjecanje u opijanju¹⁶* je poodmaklo i već se vidjelo na licu jednog krupnog i zadriglog sejmena da neće moći više izdržati. (IHT, 88) Strukture sa leksemom *priča* u ulozi upravnog člana pored značenja materijalne sadržine (kada označavaju verbalnu tvorevinu) mogu imati i objekatsko značenje. Ipak se suzdržao, jer se na vrijeme sjetio da je na tu suludu zamisao Bakira naveo upravo on svojom pričom o namjeri¹⁷ da se svijet sruši uz Behramovu pomoć. (DŽKI, 381)

Nekongruentnim atributom u lokativu izriče se i **vremensko značenje**. No, nekad je vrlo teško odrediti dominantnu crtu pošto se nijanse u značenju međusobno prožimaju. ... to je bio izvor stalno novog zadovoljstva u mom radu i mojim boravcima u tvrđavi. (DŽKI, 237) Znalo je biti dobrih, smješnih i lijepih događaja u njezinim bijesnim igrama.

¹⁶ Data sintagma pored objekatskog ima značenje određenog kriterija koji se uspostavlja.

¹⁷ Ishodišna struktura bila je verbalna sintagma *pričati o namjeri*, te je nominalizacijom nastala nekongruentna supstantivna sintagma sa objekatskim značenjem.

(DŽKI, 362) *Mislili smo unaprijed, na vrijeme po isteku tog mjeseca, i tada je došla ta ideja da mamu smjestimo u starački dom.* (TKI, 20)

S obzirom na to da je lokativ padež mjesta, očekivali bismo pojavu atributa s mjesnim značenjem. No, njihova upotreba nije evidentirana, osim što se u pojedinim primjerima¹⁸ uz ostala značenja može nazrijeti i nijansa mjesnog. *Nepristojnim znacima prstiju aščija mi je objasnio da su pisac i lepotica u njegovom zagrljaju* otprilike muž i žena. (ZDŽN, 113) ...(*dobro je učinio Zubeid što je otišao iz vojske na vrijeme da ostavi uspomenu velikog junaka i vještog vojnika, jer bi mu ovakav zamah u borbi pomutio tu uspomenu.*) (DŽKI, 86)

Dok se o *kvalitativnom značenju* atributa u lokativu inače raspravlja u literaturi¹⁹, u okviru ekscerpiranih primjera nije zabilježena njegova upotreba, kao ni pojava *posesivnog značenja*.

Na kraju, uzmemmo li u obzir činjenicu naglašavanja bitnosti analize sekundarnih sintaksičkih kategorija, ističemo da je istraživanje pokazalo da atributska upotreba deverbativnih imenica itekako zahtijeva podrobnu analizu i veći opseg istraživanja, budući da smo mogli uočiti njihovu iznimnu frekventnost. Vidjeli smo, naime, na osnovu ekscerpirane građe, da se ovaj tip nekongruentnog atributa javlja u svim zavisnim padežima, a da pritom upotreba u genitivu nesumnjivo prednjači. O distribuciji ovih struktura govore nam podaci iz korpusa, izraženi u procentima: u genitivu – 72,7%, u akuzativu – 13%, u lokativu – 8,5%, u instrumentalu – 4,6% i u dativu – 1,2%.

Genitiv je, dakle, padež sa izrazitom dominacijom kad je riječ o atributskoj funkciji. Javlja se sa različitim značenjima – *posesivnim, partitivnim, vremenskim, objekatskim i uzročnim*, dok su *kvalitativno, subjekatsko, značenje nosioca osobine i značenje materijalne sadržine* nešto rjeđi. Sporadični su primjeri *namjenskog i ablativnog značenja*. Formalno, atribut je u besprijeđložnom i genitivu s prijedlozima – *od, zbog, bez, iz, nakon i protiv*. Vjerovatno je ovolika zastupljenost atributa u genitivu i razlog što je u literaturi najviše obradivan. Unatoč tome, to ne smije biti razlog da se ostali oblici upotrebe zanemare. Kao što smo mogli primijetiti, akuzativni oblik atributa najčešće ima *značenje namjene* i dolazi s prijedlogom *za*. S tim su prijedlogom i strukture s *uzročnim značenjem*, a s prijedlozima *na, u i za* sintagme s objekatskim značenjem. U lokativu atribut pretežno ima *značenje materijalne sadržine*, zatim *objekatsko*, a nešto rjeđe *vremensko i načinsko*. Uvijek su to prijedložno-padežni izrazi s prijedlozima *u, o i po*. Unatoč činjenici da je lokativ padež mjesta, iznimno je rijetka pojava *mjesnog značenja*. Bez obzira na to što nekongruentni atributi nerijetko iskazuju navedeno značenje, zabilježeni su samo neki primjeri gdje se uz ostala javlja i nijansa mjesnog značenja. Zasigurno tome doprinosi činjenica da nominalizaciji nikad ne podliježu mjesne klauze, što umanjuje mogućnost njihove pojave. Evidentiran je mali broj atributa u instrumentalu, svega 4,6% primjera. Dolaze samo sa *objekatskim i kvalitativnim značenjem* u obliku prijedložno-padežnih konstrukcija s prijedlozima *za i s(a)*. U načelu, ovaj atribut znatno je frekventniji u odnosu na dati korpus primjera. I, konačno, atribut u dativu ima iznimno malu frekvenciju upotrebe, sa 1,2% primjera. Ima

¹⁸ U prvom primjeru dominantno je *načinsko*, a u drugom *vremensko značenje*.

¹⁹ M. Kovačević navodi da ovi atributi s prijedlogom *u* najčešće označavaju odjeću ili obuću kao karakterističnu pojedinost onoga ko je izrečen upravnom supstantivnom riječju (*žena u haljini, djeca u cipelama,...*). Vidi: *Kroz sintagme i rečenice*, str. 18.

značenje opće upravljenosti prema nekome ili nečemu, a u obliku je besprijedložnog i dativa s prijedlozima ka i prema, dok posesivni dativ nije zabilježen.

Samo na osnovu ove skromne građe iz književnoumjetničkog stila očigledno je da je deverbativna imenica u funkciji atributa nesumnjivo frekventno jezičko sredstvo, koje zaslužuje brojne analize. Ukoliko bismo korpus istraživanja proširili na neke druge stilove – naučni, administrativni i publicistički (deverbativna je imenica, inače, svojstvena ovim posebnim funkcionalnim stilovima bosanskoga jezika), svakako bismo zabilježili daleko veću upotrebu. Istraživanje, naravno, treba da uključi što više aspekata i modela, kako bi se dobila kompletnija slika njihovog funkciranja. No, i analiza distribucije u okviru jednog stila može nam dati vrijedne naznake i biti poticaj za dalje istraživanje. Kako god, pokušali smo barem donekle ukazati na značaj ovih prilično zanemarenih kategorija u sintaksičkom istraživanju na našim prostorima.

IZVORI

AIT – Alija Isaković, *To*, Antologija bosanskohercegovačke drame XX vijeka, Alef, Sarajevo, 2000.

AMP – Ahmed Muradbegović, *Pomrčina krvi*, Antologija bosanskohercegovačke drame XX vijeka, Alef, Sarajevo, 2000.

DŽKI – Dževad Karahasan, *Istočni diwan*, Sarajevo-Publishing, Sarajevo, 1999.

HHG – Hamza Humo, *Grozdanin kikot*, Svetlost, Sarajevo, 1991.

IHT – Irfan Horozović, *Talhe ili Šedrvanski vrt*, Sarajevo-Publishing, Sarajevo, 1997.

ISI – Izet Sarajlić, *Izabrane pjesme*, Sarajevo-Publishing, Sarajevo, 2000.

MDK – Mak Dizdar, *Kameni spavač*, Preporod, Sarajevo, 1997.

TKI – Tvrtko Kulenović, *Istorija bolesti*, Bosanska knjiga, Sarajevo, 1994.

ZDŽN – Zuko Džumhur, *Nekrolog jednoj čaršiji*, Oslobođenje Public, Sarajevo, 1991.

LITERATURA

Babić, Stjepan, *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Globus, Zagreb, 1991.

Barić–Lončarić–Malić–Pavešić–Peti–Zečević–Znika, *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb, 1995.

Batistić, Tatjana, *O semantičkim uslovima koji reguliraju distribuciju posesivnih konstrukcija tipa ‘njegov nemir’*, Prilozi proučavanju jezika, Katedra za južnoslavenske jezike Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, Novi Sad, 7, 1971.

Brabec–Hraste–Živković, *Gramatika hrvatskoga ili srpskog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 1954.

Jahić–Halilović–Palić, *Gramatika bosanskoga jezika*, Dom štampe, Zenica, 2000.

Jonke, Ljudevit, *Književni jezik u teoriji i praksi*, Znanje, Zagreb, 1965.

Katičić, Radoslav, *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Globus, Zagreb, 1991.

- Kovačević, Miloš, *Kroz sintagme i rečenice*, Svjetlost, Sarajevo, 1992.
- Kovačević, Miloš, *Tipovi nekongruentnih atributa uz deverbalivne imenice u djelima Anđelka Vuletića*, Književni jezik, 11/2, Sarajevo, 1982.
- Lalević, Miodrag, *Sintaksa srpskohrvatskoga književnog jezika*, Zavod za izdavanje udžbenika Narodne Republike Srbije, Beograd, 1962.
- Maretić, Tomo, *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*, Matica hrvatska, Zagreb, 1963.
- Ostojić, Branislav, *Kratka pregledna gramatika srpskog jezika*, Priručnik za škole, IV izdanje, Nijansa, Zemun, 2001.
- Radovanović, Milorad, *Spisi iz sintakse i semantike*, Dobra vest, Novi Sad, 1990.
- Radovanović, Milorad, *Imenice u funkciji kondenzatora*, Zbornik za filologiju i lingvistiku, XX/2 (I dio), Novi Sad, 1977.
- Simić, Radoje, *Osnovi sintakse srpskoga jezika*, Jasen Nikšić, Beograd, 2000.
- Stanojčić – Popović, *Gramatika srpskoga jezika*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1999.
- Stevanović, Mihajlo, *Savremeni srpskohrvatski jezik II*, Naučna knjiga, Beograd, 1969.
- Stevanović, Mihajlo, *Posesivne forme u srpskohrvatskom jeziku*, Godišnjak Skopskog filozofskog fakulteta, IV, 1, 1939-1940, Skoplje, 1940.
- Težak – Babić, *Gramatika hrvatskoga jezika*, Priručnik za osnovno jezično obrazovanje, Školska knjiga, Zagreb, 2000.
- Težak, Stjepko, *O upotrebi glagolskih imenica*, Jezik, XXIII, 5(1975-76), Hrvatsko filološko društvo, Zagreb, 1976.
- Vuković, Jovan, *Glagolske imenice na -nje i -će*, Pitanja savremenog književnog jezika, I, 1(1949-1950), Sarajevo, 1949.

1.2. Orijentirajući se na navedeno da su učinak preglede reguliranja pojedinačne distribucijske funkcije i razlike u vrednosti predmeta i bezpredmetnog rečenice u njemu dosegao je da se učinak na učinak uveća.

THE ATTRIBUTIVE USAGE OF DEVERBATIVE NOUNS IN THE BOSNIAN LANGUAGE (exemplified with the belletristic style)

Preseganje učinaka na učinak uvećava se tako da se učinak uveća, a učinak učinak uvećava se tako da se učinak uveća, a učinak učinak uvećava se tako da se učinak uvećava.

1.3. U navedenim historijskim fakultetima i književnim jeziku priročnik predaje:

Summary

In this text we tried so far to throw some light on the problem of incongruent attribute in cases where his function is performed by a deverbative noun. The subject of this paper was the syntactic and semantic analysis of substantive phrases with the mentioned attribute, and the objective was to examine the noted grammatical types within the corpus of belletristic style. We came to a conclusion that the deverbative noun functioning as an attribute is a very frequent lexical instrument. It occurs in all dependent cases, in the form of a case or the prepositional-case form with different meanings. The research has shown an extreme dominance of the attribute in the genitive case, where the number of semantic types is most various. The attribute in the accusative case is far less represented, following are those in the locative and instrumental case, while the attribute in the dative case is extremely rare. According to the above mentioned, there is a need which imposes itself to us to further research these structures, which should include more aspects and models as well as the substance from other functional styles, in order to get a more completed view of their functioning. Nevertheless, the analysis of distribution within a style can also offer some valuable denotations of the importance of this syntactic category.